International Scientific and Practical Conference Samarkand Institute of Economics and Service

Vol. 1 Issue 1 | pp. 508-511 **| ISSN:** XXXX-XXXX

Available online @ https://globalconf.net/index.php/samisi

Article

Increasing Employment and Creating New Jobs in the Context of a Green and Digital Economy

Usmanova Dilafruz Karshiyevna[1*], Eshbo'riyev Umarbek Rashidovich[2], Hamroqulov Jaloliddin Abdulatif O'g'ili[3]

1. Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Raqamli iqtisodiyot kafedrasi professori. i.f.d.
2. Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrasi mudiri, dotsent
3. Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti, Raqamli iqtisodiyot yo'nalishi 2-bosqich magistranti

*Correspondence: dkusmanova@gmail.com

Abstract: The article examines organisational and economic mechanisms for increasing employment and creating jobs during the green and digital transition. It links digital tax services, small business support, vocational retraining and environmental projects. European Union approaches are compared with recommendations for Uzbekistan. A procedure is proposed for identifying regional needs, selecting projects through expert assessment and monitoring employment outcomes. The findings are methodological proposals for subsequent pilot testing rather than an empirical impact assessment.

Keywords: employment, job creation, green economy, digital transformation, tax services, small business, expert assessment, vocational skills.

Citation: Karshiyevna, U. D., Rashidovich, E. U., O'g'ili, H. J. A. Increasing Employment and Creating New Jobs in the Context of a Green and Digital Economy. International Scientific and Practical Conference Samarkand Institute of Economics and Service 2026, 1(1), 508-511.

Received: 22th Aug 2026
Revised: 26th Sept 2026
Accepted: 28th Oct 2026
Published: 23th Nov 2026

Copyright: © 2026 by the authors. Submitted for open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

1. Kirish

Yashil iqtisodiyotga o'tish mehnat bozorida yangi kasblar, xizmatlar va tadbirkorlik yo'nalishlariga talabni shakllantiradi. Energiya tejamkor qurilish, qayta tiklanuvchi energetika, suvni tejash, chiqindilarni saralash va ta'mirlash xizmatlari shunday imkoniyatlar jumlasiga kiradi. Biroq investitsiya kiritilishi avtomatik ravishda barqaror bandlik yaratilganini anglatmaydi. Natija mahalliy korxonalar ishtiroki, xodimlarning malakasi, mehnat sharoiti va loyihalarning uzoq muddat ishlashiga bog'liq.

Raqamlashtirish ushbu jarayonda ikki tomonlama rol o'ynaydi. Elektron xizmatlar tadbirkorning ma'muriy xarajatlarini qisqartirishi va rasmiy faoliyat yuritishini yengillashtirishi mumkin. Shu bilan birga, avtomatlashtirish ayrim takrorlanuvchi vazifalarga talabni kamaytiradi. Shuning uchun bandlik siyosatida yangi ish o'rinlarini yaratish bilan bir qatorda mavjud xodimlarni qayta tayyorlash va ishga o'tish davrida qo'llab-quvvatlash ham ko'zda tutilishi lozim.

Tadqiqotning maqsadi yashil loyihalar, raqamli soliq xizmatlari va kasbiy tayyorgarlikni o'zaro bog'lash orqali hududlarda bandlikni oshirishning uslubiy mexanizmini taklif etishdan iborat. Asosiy savol quyidagicha: davlat qo'llab-quvvatlovi hisobiga yaratilgan ish o'rinlarini mavjud bandlikning oddiy qayta rasmiylashtirilishi va qisqa muddatli ishlar bilan aralashtirmasdan qanday baholash mumkin?

2. Adabiyotlar sharhi

Xalqaro mehnat tashkiloti yashil o‘tishni munosib mehnat, ijtimoiy himoya va ijtimoiy muloqot bilan bog‘laydi [1]. Shu nuqtayi nazardan, ekologik faoliyatda ishlashning o‘zi ish o‘rnining sifatini to‘liq ifodalamaydi. Uning rasmiyligi, xavfsizligi va xodim huquqlariga rioya etilishi ham alohida baholanishi kerak. Maqolada yashil ish o‘rni ekologik natija bilan birga munosib mehnat talablariga javob beradigan bandlik sifatida talqin qilinadi.

Yevropa Ittifoqi Kengashining 2022-yil 16-iyundagi tavsiyasida iqlim neytralligiga adolatli o‘tish uchun sifatli bandlik, ta’lim, kasbiy tayyorgarlik va ijtimoiy himoyani uyg‘unlashtirish ko‘zda tutilgan [2]. Ushbu yondashuvning O‘zbekiston uchun ahamiyati tayyor moliyaviy mexanizmni ko‘chirishda emas, ekologik loyihani xodimlarning malakasi va hududiy ehtiyojlar bilan birgalikda rejalashtirish tamoyilidadir.

Jahon bankining O‘zbekiston bo‘yicha iqlim va rivojlanish hisobotida xususiy sektor, mahalliy darajadagi iqlim choralari, ko‘nikmalarni rivojlantirish va zaif guruhlarni himoyalash o‘zaro bog‘liq yo‘nalishlar sifatida ko‘rsatilgan [3]. Demak, yashil investitsiyalarni baholashda texnik quvvat bilan cheklanmasdan, hududiy mehnat bozorining imkoniyatlarini hisobga olish zarur.

Muallifning avvalgi maqolasida soliq tizimini raqamlashtirish va boshqaruv qarorlarini ekspertlar ishtirokida shakllantirish yondashuvi bayon etilgan [4]. Mazkur ishda ushbu tashkiliy g‘oya bandlik loyihalariga moslashtirildi. Soliq xizmatlarining qulayligi tadbirkorlik uchun sharoit yaratadi, ammo uning yangi bandlikka ta’siri mustaqil tekshiruvni talab qiladi. Tadqiqotning uslubiy hissasi raqamli xizmatlar, loyihalar saralovi va bandlik monitoringini yagona izchil tartibda bog‘lashdan iborat.

3. Metodologiya

Tadqiqot konseptual-uslubiy xarakterga ega. Xalqaro tashkilotlar materiallarini qiyosiy tahlil qilish, bandlikka ta’sir kanallarini ajratish va ko‘rsatkichlarni tizimlashtirish usullaridan foydalanildi. Yangi korxonalar tanlanmasi shakllantirilmadi, ekspert so‘rovi va ekonometrik sababiy tahlil o‘tkazilmadi. Shu bois quyida taklif etiladigan mexanizmlar O‘zbekistonda o‘lchangan ta’sir yoki tasdiqlangan prognoz sifatida talqin qilinmaydi.

Tahlil birligi sifatida muayyan hududdagi loyiha va unda shakllangan bandlik olinadi. Baholashda uchta holat ajratiladi: yangi ish o‘rni yaratilishi, mavjud ishning saqlanishi va norasmiy bandlikning rasmiylashtirilishi. Bir xodim bir nechta dasturda qatnashganida takroriy hisobni bartaraf etish uchun shaxsga doir ma’lumotlarni himoyalagan holda yozuvlarni moslashtirish talab etiladi.

Taklif etilayotgan tartib uch bosqichdan iborat. Birinchi bosqichda hududdagi ishchi kuchi, bo‘sh ish o‘rinlari, malaka yetishmovchiligi va ekologik muammolar aniqlanadi. Ikkinchi bosqichda loyihalar bandlik salohiyati, ekologik natija, xarajat va amalga oshirish imkoniyati bo‘yicha saralanadi. Uchinchi bosqichda ishga joylashish, ish o‘rinlarining saqlanishi va mehnat sifati 6 hamda 12 oylik kuzatuv orqali tekshiriladi.

Ekspert baholashda ish beruvchilar, kasbiy ta’lim, bandlik, soliq va ekologiya sohasi mutaxassislari ishtiroki tavsiya etiladi. Mezonga berilgan ballar yo‘nalishi bir xil qilinadi, so‘ng ranglarga aylantiriladi; teng ballarga o‘rtacha rang beriladi. Kelishuv Kendall konkordatsiya koeffitsienti orqali, teng ranglar uchun tuzatish bilan tekshiriladi. Ushbu maqolada koeffitsient hisoblanmagan. Ekspert vazni mezonning nisbiy muhimligini bildiradi; u haqiqiy bandlik hajmi yoki sababiy ta’sir o‘rnini bosa olmaydi.

4. Tahlil va natijalar

Tahlil asosida bandlikni qo‘llab-quvvatlashning birinchi kanali sifatida tadbirkorlikning ma’muriy yukini kamaytirish ajratildi. Soliq va mehnat hisobotlarini qulay topshirish, majburiyatlar haqida tushunarli axborot olish hamda maslahat xizmatlariga murojaat qilish kichik korxonaning rasmiy ishlashini yengillashtirishi

mumkin. Tejalgan mablag‘ning xodim yollashga yo‘naltirilishi esa buyurtmalar va moliyalashtirish mavjudligiga bog‘liq. Shu sababli elektron xizmatlardan foydalanish darajasini bandlik o‘sishining bevosita isboti deb olish to‘g‘ri emas.

Ikkinchi kanal yashil loyihalar atrofida mahalliy xizmatlar zanjirini rivojlantirishdir. Masalan, quyosh uskunasini o‘rnatish vaqtinchalik montaj ishlarini, undan foydalanish esa texnik xizmatni talab qiladi. Bandlik hisobida qurilish davridagi ishlar va doimiy servis ishlari ajratilishi lozim. Suv tejamkor sug‘orish tizimlari uchun ham o‘rnatish, ta’mirlash va foydalanish bo‘yicha maslahat xizmatlarini hududiy tadbirkorlar bilan bog‘lash taklif etiladi.

Uchinchi kanal kasbiy tayyorgarlikni aniq ish beruvchi talabiga moslashtirishdan iborat. O‘quv dasturi ish beruvchining buyurtmasi, amaliy mashg‘ulot va ishga joylashtirish bilan bog‘langanda uning natijasini kuzatish mumkin bo‘ladi. O‘qishni tugatganlar soni bilan cheklanish o‘rniga 6 oyda ishga joylashganlar va 12 oyda bandligini saqlaganlar ulushini hisoblash tavsiya etiladi. Ayollar, yoshlar va ishini yo‘qotish xavfi yuqori xodimlar uchun kirish imkoniyatlari alohida tahlil qilinadi.

Yevropa Ittifoqi tajribasidan kelib chiqadigan uslubiy saboq — ekologik yangilanishni ta’lim, bandlik va ijtimoiy himoya bilan birga tashkil etishdir [2]. O‘zbekiston sharoitida ushbu tamoyilni mahalla va tuman darajasidagi ehtiyojlarni aniqlash, mahalliy ish beruvchilar bilan kelishilgan qisqa kurslar va kichik loyihalar orqali sinash mumkin. Moliyalashtirish ko‘lami esa hududning byudjet imkoniyatlari hamda loyihaning iqtisodiy hayotiyligiga moslashtirilishi kerak.

Hududiy ustuvorliklarni tanlashda bir xil loyihani barcha joyga tatbiq etishdan saqlanish zarur. Samarqand hududi uchun bino energiya samaradorligi, mehmonxona va ovqatlanish xizmatlarida resurs tejash, ta’mirlash hamda chiqindilarni ajratish yo‘nalishlari dastlabki o‘rganish obyekti bo‘lishi mumkin. Bu yo‘nalishlar tayyor reyting emas: ularning bozor talabi, xarajatlari va ishchi kuchi mavjudligi joylarda tekshirilishi lozim.

Bandlik monitoringi uchun quyidagi ko‘rsatkichlar taklif etiladi. Birinchisi, dastlabki davrga nisbatan bandlar sonining o‘zgarishi: $\Delta B = B_1 - B_0$. Bu korxonadagi hisobiy o‘zgarish bo‘lib, dastur sababli yaratilgan sof ta’sirni bildirmaydi. Ikkinchisi, kuzatuv boshida loyihaga ishga olingan xodimlardan 12 oy oxirida shu loyihada ishlayotganlar ulushi. Uchinchisi, qayta tayyorlash qatnashchilaridan 6 oy ichida ishga joylashganlar ulushi. Maxrajda ro‘yxatga olingan barcha qatnashchilar olinadi; kuzatuvdan chiqib ketganlar alohida ko‘rsatiladi.

To‘rtinchi ko‘rsatkich — dastur xarajatining 12 oy saqlangan yangi ish o‘rinlari soniga nisbati. Xarajatga subsidiya, o‘qitish, boshqaruv va axborot infratuzilmasining tegishli qismi kiritiladi. Maxraj nol bo‘lsa, nisbat hisoblanmaydi. Beshinchi ko‘rsatkich mehnat sifati bo‘lib, shartnoma mavjudligi, ish haqi va xavfsizlik holati alohida beriladi. Ekologik natija esa loyiha turiga mos ravishda tejalgan energiya, suv yoki qayta ishlangan chiqindi hajmi bilan kuzatiladi; uni bandlik soniga qo‘shib yagona fizik miqdor shakllantirilmaydi.

Dastur ta’sirini keyinchalik tekshirish uchun o‘xshash, ammo qo‘llab-quvvatlash olmagan korxonalar bilan taqqoslash zarur. Bunda tanlashdagi farqlar, mavsumiylik va umumiy iqtisodiy o‘zgarishlar nazorat qilinadi. Faqat dasturdan oldingi va keyingi bandlikni solishtirish yordamning qo‘shimcha samarasini aniqlash uchun yetarli emas. Raqamli tizimlar ma’lumotlarni birlashtirishga xizmat qiladi, sababiy xulosaning o‘zi esa tegishli tadqiqot dizayniga bog‘liq.

5. Xulosa va takliflar

Yashil va raqamli transformatsiya sharoitida bandlikni oshirish uchun ekologik loyiha, tadbirkorlik muhiti va inson kapitali birgalikda rejalashtirilishi kerak. Raqamli soliq xizmatlari rasmiy faoliyatni yengillashtiruvchi omil, ekspert baholash

ustuvorliklarni tanlash vositasi, monitoring esa amaldagi natijalarni tekshirish mexanizmi sifatida qo‘llanishi maqsadga muvofiq.

Birinchidan, tanlangan tumanlarda ish beruvchilar buyurtmasiga asoslangan yashil kasblar bo‘yicha kichik tajriba loyihalarini yo‘lga qo‘yish taklif etiladi. Ikkinchidan, qo‘llab-quvvatlash mezonlarida ishning yangiligi, 12 oy saqlanishi, mehnat sifati va o‘lchanadigan ekologik natija alohida belgilanadi. Uchinchidan, yangi yaratilgan, saqlangan va rasmiylashtirilgan bandlik mustaqil hisobga olinadi.

To‘rtinchidan, ekspert xulosalari real ishga joylashish ma’lumotlari bilan tekshiriladi va kelishmovchiliklar ochiq bayon qilinadi. Beshinchidan, loyiha kengaytirilishidan oldin taqqoslash guruhi ishtirokida xarajat va qo‘shimcha bandlik baholanadi. Taklif etilgan tartibning amaliy qiymati hududiy qarorlarni tekshiriladigan mezonlarga bog‘lashdan iborat; uning samaradorligi keyingi empirik sinovda aniqlanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. International Labour Organization. Guidelines for a just transition towards environmentally sustainable economies and societies for all. Geneva: ILO, 2016. https://www.ilo.org/publications/guidelines-just-transition-towards-environmentally-sustainable-economies
2. Council of the European Union. Council takes action to ensure green transition is fair and inclusive. 16 June 2022. https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/16/council-takes-action-to-ensure-green-transition-is-fair-and-inclusive/
3. World Bank. Uzbekistan Country Climate and Development Report. Washington, DC: World Bank, 2023. https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan/publication/ccdr
4. Ачилов С. С. Цифровая трансформация налоговой системы и применение метода экспертных оценок в стратегическом управлении // Milliy iqtisodiyotni innovatsion sharoitiga o‘tish davrida raqamli transformatsiya va zamonaviy mehnat bozori: respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari. Toshkent, 2025. B. 587–591.